Avizul Comitetului Economic și Social European privind sistemul comunitar de etichetare ecologică

COM(2008) 401 final – 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

La 11 septembrie 2008, în conformitate cu articolul 175 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Sistemul comunitar de etichetare ecologică”

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 28 ianuarie 2009. Raportor: dna Sylvia GAUCI.

În cea de-a 451-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 februarie 2009 (ședința din 26 februarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 157 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 4 abțineri.

1. **Concluzii și recomandări**

1.1 Eticheta ecologică europeană ar trebui să rămână un instrument voluntar. Caracterul voluntar al sistemului este în măsură să conducă la stabilirea unor standarde înalte și ambițioase, care vor permite promovarea numai acelor produse și servicii cu performanță ecologică ridicată.

1.2 Comitetul insistă asupra necesității de îmbunătățire a gestionării sistemului, astfel încât acesta să poată fi administrat într-un mod mai practic.

1.3 CESE împărtășește opinia Comisiei, potrivit căreia numărul grupurilor de produse, precum și al titularilor de licențe trebuie să crească în mod substanțial.

1.4 Comitetul consideră că o etichetă ecologică aplicabilă tuturor produselor alimentare, proaspete sau prelucrate, ar constitui primul pas către o ecologizare autentică a lanțului de aprovizionare. Cu toate acestea, CESE crede că eticheta ecologică pentru produsele alimentare ar trebui acordată numai dacă se ia în considerare întregul ciclu de viață al produsului. Din propunere nu rezultă în mod clar ce tipuri de produse alimentare ar trebui, în concepția Comisiei, incluse în domeniul de aplicare a regulamentului.

1.5 Comitetul consideră că ambalajul nu trebui inclus în criteriile de etichetare ecologică doar atunci când acesta este relevant pentru grupul de produse respectiv.

2. **Introducere**

2.1 În iulie 2008, Comisia și-a publicat propunerea de regulament privind sistemul comunitar de etichetare ecologică. Propunerea este destinată să înlocuiască Regulamentul (CE) nr. 1980/2000 din 17 iulie 2000 privind sistemul comunitar revizuit de acordare a etichetei ecologice.

2.2 Acesta nu este un subiect nou pentru Comitetul Economic și Social European (CESE). Comitetul și-a exprimat, în alte avize recente ([1]), punctele de vedere privind propunerea originală ([2]) și a făcut, de asemenea, numeroase sugestii referitoare la evoluția viitoare a sistemului.

2.3 Elaborarea prezentului aviz a beneficiat, de asemenea, de diversele contribuții furnizate de organismele competente, grupurile de interese europene și întreprinderile implicate în sistem. În special, CESE a beneficiat de prezentările oferite de diferiți reprezentanți ai mediului de afaceri, de ONG-uri ecologiste și de organizații ale consumatorilor care au participat la o audiere organizată la sediul Comitetului.

3. **Observații generale**

3.1 Starea mediului dă naștere unor preocupări din ce în ce mai mari.

Modelele moderne de producție și de consum au contribuit la o cerere mai mare de energie și de resurse care sunt utilizate într-un mod incompatibil cu o dezvoltare durabilă, punând astfel în dificultate obiectivul de reducere a impactului negativ al activității umane asupra mediului, sănătății și resurselor naturale.

3.2 De aceea, în prezent, economiile se confruntă cu provocări majore în concilierea durabilității ecologice cu creșterea și bunăstarea economică, pentru corectarea greșelilor din trecut.

([1]) JO C 296, 29.9.1997, p. 77.

([2]) Avizul Comitetului Economic și Social European privind producția ecologică, JO C 224/1, 30.8.2008.

3.3 Criza financiară care a lovit economiile din întreaga lume nu ar trebui să reducă eforturile de atenuare a efectelor schimbărilor climatice și de protecție a mediului. Dimpotrivă, ecologizarea lanțului de aprovizionare ar trebui considerată un punct de plecare pentru extinderea treptată către toate sectoarele industriale.

3.4 În acest context, consumul și producția durabile maximizează potențialul sectorului afacerilor de a transforma provocările ecologice în oportunități economice și oferă avantaje consumatorilor.

3.5 Provocarea constă în îmbunătățirea performanței ecologice globale a produselor pe durata ciclului lor de viață, în sporirea cererii de produse și tehnologii de producție mai bune și în ajutarea consumatorilor să facă alegeri în cunoștință de cauză.

3.6 În consecință, Comitetul sprijină o etichetă ecologică acordată pe bază de criterii multiple, acreditată de un organism extern, fundamentată pe „abordarea axată pe ciclul de viață" ([1]), care poate constitui o componentă a acestor instrumente politice ([2]).

3.7 Comitetul susține ferm inițiativele care urmăresc elaborarea unei politici comunitare în domeniul producției și consumului durabile, integrată pe deplin în alte politici comunitare, în vederea dezvoltării unei „piețe ecologice", pentru a se garanta că aceste produse și servicii răspund unor definiții precise și comune și că sunt într-adevăr disponibile în toate statele membre.

3.8 Experiența dobândită prin utilizarea sistemului de etichetare ecologică justifică modificările regulamentului în vigoare.

Deficiențele sistemului, în forma sa actuală, pot fi rezumate astfel:

i. progresul lent al sistemului;

ii. insuficienta sensibilizare cu privire la etichetă;

iii. gradul redus de absorbție a sistemului de către industrie;

iv. caracterul excesiv de birocratic al procedurilor de stabilire a criteriilor și al gestionării;

v. grupurile de produse actuale nu acoperă produsele și serviciile care au cel mai semnificativ impact asupra mediului și cel mai ridicat potențial de îmbunătățire;

vi. diferențele dintre condițiile de piață din cadrul Comunității;

vii. proliferarea altor sisteme de etichetare ecologică.

Comitetul își va prezenta punctele de vedere asupra acestor puncte slabe în secțiunea intitulată „Observații specifice" a prezentului document, unde se discută măsurile propuse de Comisie în vederea îmbunătățirii sistemului.

3.9 În final, punerea în aplicare cu succes a sistemului comunitar de etichetare ecologică este, de asemenea, foarte importantă, deoarece acesta este singurul instrument politic voluntar, referitor la produse și bazat pe cerere, dedicat cauzei durabilității.

4. **Observații specifice**

4.1 Eticheta ecologică europeană este un instrument voluntar și ar trebui să rămână astfel. Caracterul voluntar al sistemului este în măsură să conducă la stabilirea unor standarde înalte și ambițioase, care vor permite promovarea numai acelor produse și servicii cu performanță ecologică ridicată, spre deosebire de produsele și serviciile care nu țin seama de necesitatea de a reduce impactul asupra mediului.

Scopul etichetei ecologice este să ofere consumatorilor finali informații ecologice specifice cu privire la produsul final, pentru ca aceștia să poată face alegeri ușoare și în cunoștință de cauză în materie de protecție a mediului. Cu toate acestea, Comitetul subliniază că eticheta ecologică nu ar trebui să devină sau nu ar trebui utilizată ca pretext pentru ridicarea de noi bariere în calea comerțului cu produse care au funcții și performanțe similare.

4.2 Comitetul insistă asupra necesității de îmbunătățire a gestionării sistemului. Procesele birocratice cuprinse în sistem trebuie raționalizate, astfel încât acesta să poată fi gestionat într-un mod mai practic.

Cu alte cuvinte, trebuie definite mai clar competențele fiecărei părți implicate.

([1]) Abordarea axată pe ciclul de viață este procesul care constă în a ține seama, în măsura posibilului, de toate resursele consumate și de toate implicațiile în materie de mediu și de sănătate asociate cu ciclul de viață al unui produs (bun sau serviciu), luând în considerare, de exemplu, extracția resurselor, producția, utilizarea, transportul, reciclarea, tratarea și eliminarea deșeurilor. Acest proces contribuie la evitarea „transferului de sarcini", de exemplu a impactului sau a consumului de resurse, între diferite etape ale ciclului de viață, zone geografice și domenii problematice ale mediului și ale sănătății umane, cum ar fi schimbările climatice, smogul de vară, ploaia acidă, epuizarea resurselor etc. Evaluarea ciclului de viață (LCA - *Life Cycle Assessment*) este metoda cantitativă standardizată de compilare și evaluare a produselor introduse, a produselor rezultate și a impactului potențial asupra mediului al unui sistem de produse pe tot parcursul ciclului său de viață (ISO 14040 ff).

([2]) Importanța sistemului de etichetare ecologică a fost deja subliniată în documente politice anterioare, cum ar fi Comunicarea Comisiei privind politica integrată a produselor și cel de-al 6-lea Program de acțiune pentru mediu.

4.3 În măsura posibilului, autoritățile naționale ar trebui să se concentreze asupra aplicării corecte a regulamentului și să asigure supravegherea pieței, în conformitate cu propunerea Comisiei.

4.4 Birocrația pe care o presupune elaborarea de criterii pentru grupurile de produse și de procedurile de solicitare a etichetei trebuie redusă, cu menținerea, în același timp, a unor exigențe înalte.

În afară de aceasta, criteriile de etichetare ecologică trebuie, de asemenea, să garanteze că produsele care poartă marca etichetei ecologice nu sunt dăunătoare sănătății, siguranței sau oricăror alte aspecte sociale.

4.5 Comitetul solicită definirea, pentru ansamblul pieței interne, a unor criterii clare și a unor cerințe minime uniforme în ceea ce privește sistemele de etichetare a produselor ecologice. Astfel s-ar asigura condiții egale în ceea ce privește alegerile ecologice ale consumatorilor, controale uniforme în întreaga UE și respectarea principiului liberei circulații pentru produsele care sunt, într-adevăr, ecologice. Eticheta ecologică europeană („floarea europeană") ar trebui comercializată în continuare și ar trebui să poată coexista cu sistemele de etichetare naționale și sectoriale, în măsura în care aceste sisteme sunt și ele întemeiate pe baze științifice solide și sunt coerente cu restul cadrului european de reglementare.

4.6 În afară de aceasta, criteriile privind substanțele ar trebui să se bazeze pe evaluarea riscurilor.

O simplă listă de substanțe chimice preferate sau nedorite, bazată numai pe categoria de pericol a acestora, fără nicio referință științifică sau juridică, conduce adesea la confuzie și discriminare. Astfel, este discutabil dacă eticheta ecologică ar trebui să includă criterii precum „materiale periculoase": o etichetă ecologică nu poate substitui legislația oficială a UE aplicabilă în acest domeniu, cum ar fi Directiva 67/548/CEE ([1]).

4.7 În plus, Comitetul consideră că, uneori, considerațiile locale au influențat criteriile generale. Nu întotdeauna criteriile actuale, aplicate într-un sistem de etichetare ecologică specific și definite la nivel european sau național, sunt acelea care conduc la cel mai scăzut impact ecologic într-o situație locală.

Spre exemplu, utilizarea apei poate avea un impact mai mare în Europa de Sud decât în Europa de Nord. De aceea, Comitetul sprijină elaborarea de criterii care să nu fie supuse unor variații puternice în ceea ce privește impactul local.

4.8 Documentele referitoare la criterii trebuie să fie mult mai ușor de utilizat și să aibă un format standardizat. De aceea, Comitetul consideră necesară elaborarea de către Comisia Europeană a unui model pentru de documente standardizate și ușor de utilizat, permițând astfel întreprinderilor și achizitorilor publici să economisească timp și resurse atunci când elaborează specificații în conformitate cu criteriile etichetei ecologice.

4.9 Comisia susține că numărul grupurilor de produse, precum și al titularilor de licențe trebuie să crească în mod substanțial, vizând domeniile cu cel mai mare impact ecologic și cu cele mai multe posibilități de îmbunătățire.

Deși Comitetul salută această idee în principiu, consideră că domeniul de aplicare al etichetării ecologice nu ar trebui extins la infinit.

4.9.1 Numeroase sectoare industriale europene s-au simțit presate să furnizeze informații ecologice părților interesate. Presiunea în acest sens vine din partea UE și a statelor membre luate individual și se concretizează în dorința ca produsele să poarte o anumită marcă sau cel puțin să ofere o indicație asupra acreditării în materie de mediu. Aceste sectoare răspund astfel conștientizării sporite și cererii de informații ecologice din partea utilizatorilor profesioniști și a consumatorilor. Conceptul de etichetare ecologică ([2]) este, fără îndoială, adecvat pentru piețele unde consumatorii pot fi considerați, în general, neinformați sau lipsiți de experiență și unde produsele concurente sunt bine definite.

4.10 Reușita etichetei ecologice va depinde, mai presus de orice, de majorarea substanțială a bugetului de marketing, care ar contribui la diseminarea informațiilor relevante atât pentru întreprinderi, cât și pentru consumatori.

4.10.1 Așa cum s-a menționat anterior, pe de o parte, sistemul de etichetare ecologică are de suferit din cauza gradului scăzut de informare a consumatorilor.

Consumatorul mediu fie nu este conștient de existența acestui sistem, fie nu este suficient de informat cu privire la parametrii luați în considerare în acordarea etichetei ecologice. Astfel, alegerea ecologică a unui consumator nu este, în momentul de față, încurajată în mod corespunzător prin intermediul campaniilor de informare.

([1]) Directiva 67/548/CEE a Consiliului din 27 iunie 1967 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase.

([2]) Eticheta ecologică europeană este o etichetă ecologică ISO de tipul I. Eticheta ecologică ISO de tipul I indică conformitatea cu cerințele ISO 14024.

4.10.2 Pe de altă parte, întreprinderile, la rândul lor, trebuie să fie mai bine informate cu privire la avantajele legate de utilizarea etichetei ecologice. Sistemul va fi astfel consolidat, iar întreprinderile pot economisi timp și resurse, dat fiind că nu vor mai fi nevoite să caute informații despre modul de obținere a etichetei ecologice.

4.11 Comitetul este încă de părere că evoluția numărului de criterii aplicabile grupurilor de produse adoptate și a numărului de etichete ecologice acordate până în prezent nu trebuie judecată negativ, dată fiind perioada scurtă în care a fost în vigoare regulamentul. Etichetele ecologice *Blue Angel* (Germania, 1977) și *Nordic Swan* (1989), care sunt acum recunoscute pe piețele lor naționale și, într-o oarecare măsură, și în străinătate, s-au confruntat inițial cu dezamăgiri și obstacole asemănătoare. Și ele au avut parte de un început mai puțin promițător.

4.12 Comitetul este de asemenea convins că, date fiind barierele comerciale pe care le implică sistemele naționale, viitorul etichetării ecologice stă în consolidarea sistemului comunitar. Pentru a se realiza acest lucru, trebuie făcute eforturi pentru armonizarea maximă a criteriilor acestor sisteme naționale de etichetare ecologică.

5. Câteva observații cu privire la articolele proiectului de regulament

5.1 În ceea ce privește procedura de evaluare în sine, Comitetul consideră că articolul 7 alineatul (2), unde se prevede o „procedură simplificată de elaborare a criteriilor", ar putea permite prea ușor accesul la sistemul comunitar. Este esențial să se garanteze părților implicate același grad de rigurozitate al standardelor în ceea ce privește transparența și consultarea părților interesate.

5.2 Produsele alimentare și băuturile (împreună cu produsele farmaceutice și dispozitivele medicale) sunt excluse din domeniul de aplicare a Regulamentului actual (CE) nr. 1980/2000, pentru a se evita eventualele conflictele cu legislația europeană în vigoare din domeniul alimentar, care reglementează, *inter alia*, aspecte precum siguranța alimentară, igiena și etichetarea produselor alimentare.

5.3 Comisia propune acum extinderea domeniului de aplicare a Regulamentului privind etichetarea ecologică la o parte limitată a produselor alimentare și băuturilor, și anume la alimentele prelucrate, la produsele de pescuit și la cele de acvacultură. Majoritatea produselor alimentare și a băuturilor ar rămâne excluse [1].

5.4 Mai mult, articolul 7 alineatul (3) și articolul 9 alineatul (10) afirmă, referitor la alimentele prelucrate, că eticheta ecologică „vizează numai performanța ecologică a operațiunilor de prelucrare, transport sau ambalare a produselor". Cu alte cuvinte, evaluarea ecologică a acestor produse alimentare și băuturi se limitează la câteva faze restrânse din ciclul lor de viață, și anume prelucrarea, ambalarea și transportul.

5.5 Comitetul nu este de acord cu această propunere fragmentată a Comisiei, din două motive.

5.5.1 În primul rând, Comitetul se teme că nerespectarea principiului ciclului de viață, care este fundamental pentru legislația comunitară privind etichetarea ecologică, precum și pentru toate standardele internaționale privind evaluarea bazată pe ciclul de viață, ar conduce la evaluări ecologice subiective și, în consecință, la furnizarea de informații înșelătoare consumatorilor.

Numeroase studii științifice, inclusiv studiile EIPRO și IMPRO efectuate la solicitarea Comisiei Europene, au ajuns la concluzia că efectele decisive asupra mediului ale produselor alimentare și băuturilor apar atât în faza de producție agricolă, cât și în faza de consum. Faptul că aceste faze foarte semnificative ale ciclului de viață sunt excluse din evaluare ridică semne de întrebare.

5.5.2 În al doilea rând, este de neînțeles de ce alimentele prelucrate ar trebui incluse în domeniul de aplicare a sistemului revizuit de etichetare ecologică, iar alimentele proaspete ar trebui excluse.

5.5.3 Comitetul se teme că consumatorii ar fi dezorientați și induși în eroare de această combinație de informații incoerente privind produsele alimentare și băuturile.

5.5.4 Comitetul consideră că o etichetă ecologică aplicabilă tuturor produselor alimentare, proaspete sau prelucrate, ar constitui primul pas către o ecologizare autentică a lanțului de aprovizionare. Producția de alimente și băuturi are o pronunțată amprentă ecologică, pe care criteriile de etichetare ecologică ar putea să o atenueze.

[1] Articolul 2 (domeniul de aplicare) al propunerii CE stipulează: „În ceea ce privește produsele alimentare definite la articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului, prezentul regulament se aplică numai alimentelor prelucrate și produselor de pescuit și acvacultură".

Mai mult, din punct de vedere comercial, o etichetă ecologică pentru produsele alimentare ar contribui la libera circulație a bunurilor care poartă o asemenea etichetă. Într-adevăr, operatorii mondiali care respectă criteriile etichetei ecologice își vor putea comercializa produsele fără a fi stânjeniți de etichetele ecologice locale care coexistă cu eticheta comunitară. Eticheta ecologică europeană va constitui o garanție adecvată pentru performanța ecologică a unui produs alimentar, care, fără a pune în discuție preferințele locale, va promova un standard paneuropean pentru un impact redus asupra mediului.

5.5.5 Din propunere nu rezultă în mod clar ce tipuri de produse alimentare ar trebui, în concepția Comisiei, incluse în domeniul de aplicare a regulamentului. Trimiterea la Regulamentul (CE) nr. 178/2002 de la articolul 2 alineatul (2) nu clarifică această chestiune, deoarece aici nu se oferă o definiție a alimentelor prelucrate. Definiția atât a produselor alimentare prelucrate, cât și a celor neprelucrate se găsește, în schimb, în Regulamentul (CE) nr. 852/2004 și în Regulamentul (CE) nr. 853/2004. Mai mult, este neclar și ce se înțelege prin „produse de pescuit și acvacultură".

Există riscul serios de a se slăbi credibilitatea etichetării ecologice prin propunerea prezentată. Prin urmare, CESE nu poate sprijini includerea alimentelor în domeniul de aplicare a sistemului, așa cum este propusă în actuala versiune a proiectului de regulament.

5.5.6 Asocierea Regulamentului privind producția biologică și a Regulamentului privind etichetarea ecologică pare inadecvată. Formularea de la articolul 9 alineatul (10) ar putea duce mai degrabă la confuzie în rândul consumatorilor, în loc să îi ajute pe aceştia să facă o alegere rațională, bazată pe respectul față de mediu. Există riscul real de a slăbi credibilitatea ambelor etichete. De exemplu, nu are sens ca un anumit produs să poată fi marcat în trei moduri: 1) cu eticheta biologică și cu eticheta ecologică sau 2) numai cu eticheta biologică sau 3) cu eticheta ecologică, cu informația suplimentară că etichetarea ecologică se referă doar la prelucrare, ambalare și transport.

5.5.7 Din articolul 6 alineatul (4) reiese că, la stabilirea criteriilor de etichetare ecologică, trebuie să se țină seama de mediu, inclusiv de aspectele de sănătate și securitate. Este absolut necesar să se clarifice ce se înțelege în acest regulament prin „sănătate". În cazul produselor alimentare, aceasta poate genera o lungă serie de probleme referitoare la sănătate și nutriție. Aceste probleme trebuie abordate în termeni specifici, inclusiv analizându-se modul în care informațiile vor fi puse la dispoziția consumatorilor.

Aceste probleme ar trebui clarificate înainte de a se lua poziție cu privire la chestiunea dacă și în ce mod se poate aplica etichetarea ecologică produselor alimentare.

5.5.8 În acest context, Comitetul consideră că ambalajul ar trebui inclus în criteriile de etichetare ecologică doar atunci când este relevant pentru grupul de produse respectiv: acesta nu ar trebui considerat „produs", deoarece nu poate fi separat de produsul pe care îl conține.

Bruxelles, 26 februarie 2009.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI